

Lausunto Lappi-sopimuksen 2022–2025 luonnoksesta ja sen ympäristöselostuksesta

Lappi-sopimus on lakisääteinen asiakirja, joka pitää sisällään Lapin maakuntaohjelman vuosille 2022–2025 sekä maakuntasuunnitelman vuoteen 2040. Lappi-sopimus on kehittämisstrategia, joka esittää kokonaiskuvan maakunnan strategisesta kehittämisestä ja rahoituksen suuntaamisesta maakunnassa, sekä pitkän tähtäimen tulevaisuuskuvat.

Yhteisenä kommenttina koko sopimuksen sisältöön liittyen on, että pitäisi pyrkiä saamaan konkreettisia toimenpiteitä ja mahdollisimman paljon myös investointeja edistettyä kehittämisen ohella tai sijasta. Tämä liittyy sekä suunnitteluun että rahoitukseen. Yrittäjyyteen ja sen tukemiseen alueella on panostettava erityisesti pk-yrityksiin. Vihreä siirtymä tulee huomioida laajasti ja hyödynnettävä avautuva tilaisuus uusille tavoille toimia. Vuoropuhelun pitää olla avointa, rakentavaa ja tasapuolista. Kokeilukulttuuria on vahvistettava ja tuettava.

Tuore Lapin muuttajapotentiaalia kartoittava tutkimus paljasti, että yli puoli miljoonaa 18–59-vuotiasta suomalaista olisi kiinnostunut muuttamaan Lappiin. 5 % vastaajista arvioi muuttavansa Lappiin pysyvästi tai väliaikaisesti. Lapin muuttajavetoisuus perustuu pitkälti luontoon ja vapaa-aikaan. Turvallisuus, puhdas luonto työn ja toimeentulon lisäksi vahvistavat maaseutumaisia kuntia ja kyliä. Erityisesti etätyö ja monipaikkaisuus muuttavat viime vuosikymmenten kehitystä ja avaavat Lapin monille paikkakunnille uusia kasvun ja elinvoiman mahdollisuuksia. Kunnat, joissa yhdistyvät lyhyen etäisyyden vuoksi esim. matkailukeskus tai joku muu vahvuus sekä kuntakeskus omaavat potentiaalisia kasvun ja elinvoiman vahvistumisen edellytyksiä. Tätä mahdollisuutta ja kehitystä tulee Lappi-sopimuksen ja sen ohjaaman rahoituksen kautta tukea. Toimet osaavan työvoiman saamiseksi lappiin ovat tärkeitä. Työperäinen maahanmuutto on jäänyt Lappi-sopimuksessa vähälle huomiolle. Norja tai pikemminkin Lapin mallin käyttöönotto tulisi näkyä voimakkaammin.

Hyvinvointi ja turvallisuus (sivu 7)

Hyvinvoinnin edistämiseksi ja turvallisessa palveluympäristössä ratkaisevan tärkeää, että kiinteät laajakaistat ovat kattavasti käytettävissä kaikkialla Lapissa ja toteutukseen on riittävästi valtion rahaa. Kiinteiden kuituverkko- ja tietoliikennedyhteyksien rakentaminen on perusteltua toteuttaa maakuntamme itäosien vaikutusalueella maksimitahon osalta voimassa olevan rajanaapurusten sopimuksen mukaisesti.

Saavutettavuus

Lapin aluerakennesuunnitelmassa on kolme valtakunnallista kehittämiskäytävää: (s. 13 ja 14)

Muurmanskin käytävän määrittelystä (s. 13) puuttuu yhteys Jäämerelle ja Muurmanskin sataman kautta Koillisväylää pitkin Kaukoitään. Tämä fakta tulee näkyä ao. kohdassa. Kemijärvi tulee lisätä biotaloudessa ja matkailussa tapahtuvan yhteistyön kehittymisen piiriin.

Valtakunnallisena kehittämiskäytävänä 5-tie on Lapille merkittävä ja siksi Lapin liikennetyöryhmän esityksestä

viitostien status tulee nostaa valtakunnalliseen pääväyläverkkoon, Lapin liiton hallituksen päätöksen mukaisesti.

Rautatieliikenne (s. 15 ja 39)

”Hallitusohjelmaan kirjatun Laurila—Tornio—Haaparanta-radon sähköistämisen jälkeen lyhyen aikavälin tavoitteena on Tornio—Kolari-välisen ratayhteyden sähköistäminen ja Kemijärvi-Salla radan palauttaminen liikennöintiin, vaadittava peruskorjaus sekä sähköistäminen. Myös Soklin kaivoksen ratayhteys rakennetaan kaivosteollisuuden kuljetusten edellytysten mukaisesti.”

Kemijärvi-Salla rata ja sen vaatimat investoinnit on jäänyt mainitsematta tekstissä. Tälle on perusteet jo nykyisessä tilanteessa ja lähitulevaisuudessa. Lisäksi tämä on välttämätön edellytys tekstissä mainituille Soklin radalla ja myöhemmin mainitulle Venäjä yhteydelle (Kantalahti-Alakurtti).

Raideliikenne on ekologista ja hiilijalanjälki on vähäisin, millä perusteella, taloudellisten seikkojen lisäksi, Kemijärvi-Salla radan peruskorjaus ja liikennöintiin palauttaminen on kansantalouden näkökulmasta järkevää sekä tavara- että henkilöliikenne huomioon ottaen.

Itä-Lapissa uutena yhteystarpeena on myös Kemijärveltä Rukan kautta Taivalkoskelle suuntautuva yhteys ja Lapin pisararadan toteuttaminen rakentamalla Kemijärvi-Sodankylä-Kittilä-Kolari raideyhteys.

-Lisäys sekä sivulle 15 että 39

”Radan yhteystarpeena on tiedostettu sekä Kolarista Kiirunan suuntaan lähtevä yhteys sekä (Kantalahti–Alakurttiyhteys) Sallasta Alakurttiin ja edelleen Kantalahteen lähtevä yhteys. (s. 15).”

Ratayhteys Venäjälle tarkoittaa puuttuvan radan rakentamista Sallasta Alakurttiin, mistä on olemassa oleva ratayhteys Kantalahteen ja siten Muurmansk-Pietari radalle. Lähtöpaikka Salla tulee mainita samoin kuin Kolari läntisessä yhteystarpeessa.

-sama lisäys/muutos sekä sivulle 15 että 39

Ekologinen yhteys (s. 16)

Ekologiset yhteydet muodostavat verkoston, joka yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä alueita. Ekologinen yhteys toimii viitteellisenä yhteytenä luonnon ydinalueelta toiselle tai suojelualueelta toiselle. Ekologiset yhteydet ulottuvat yli rajojen ja mahdollistavat laajaa kansainvälistä tutkimuksen, koulutuksen ja luontomatkailun kehittämistä ja yhteistyötä erityisesti Itä- ja Pohjois-Lapissa.

Rajat ylittävät ekologiset yhteydet ja kansallis- ja luonnonpuistojen sekä niitä koskevien alueiden, kuntien ja kaupunkien sekä yritysten yhteistyö on vahvaa jo nyt ja erityisesti tulevaisuudessa sen merkitys korostuu entisestään kansainvälisen matkailun kasvaessa. Tämä mahdollistaa elinkeinojen kasvua ja kansainvälistymistä yhtenä osana älykästä erikoistumista ja vahvistaa näin alueiden elinvoimaa.

Nämä ulottuvuudet tulee ao. kohtaan lisätä.

Vaelluskala

Lapin ELY-keskus on jättänyt muuttuneisiin olosuhteisiin ja lakiin perustuvan hakemuksen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon koskien Kemijoen kalatalousvelvoitteiden muuttamista. Kaikki Kemijoen vesistöalueen kunnat ja kuntayhtymät ovat lausunnoillaan ilmaisseet kannattavansa kyseistä hakemusta. Kansallisen lain lisäksi Suomea virtavesiä, vaelluskaloja ja uhanalaista jokiekosysteemejä koskevissa asioissa sitoo EU:n vesipuitedirektiivi. Meidän on myös huomioitava hallitusohjelman kirjaukset sekä kansainväliset sitoumuksemme, kuten EU:n biodiversiteettistrategia ja YK:n asettamat *Sustainable Development Goals* -tavoitteet. Esitämme Lappi sopimukseen kirjattavaksi: ”Toimimme lohen ja muiden vaelluskalakantojen luonnollisen lisääntymisen palauttamiseksi koko Kemijoen vesistöön. Edistämme kaikille lajeille sopivan vaellusyhteyden avaamista mereltä latvavesien kutualueille saakka. Kemijoen vesistöön ja sen patoihin on määriteltävä ekologinen ympäristövirtaama. Vesistöissä on toteutettava ennallistavia, elvytettäviä ja kompensoivia toimia elämän palauttamiseksi. Uhanalaista ja erittäin uhanalaista elämää on vaalittava erityisellä huolella.

Elinkeinojen kehittäminen (sivu 19)

3. Yritysten kasvu, uusien liiketoimintamahdollisuuksien ja toimialojen edistämisen tavoitteena on monipuolistaa elinkeinorakennetta, löytää uusia liiketoimintamalleja edistämällä tiedon, tutkimuksen ja tuotekehittelyn osaamiskeskusten muodostumista eri puolille Lappia.

Yritysten houkuttelu ja yritystoiminnan edistäminen (sivu 22-23)

Kaikki iso voi alkaa pienestä ja siksi maan hallitusten kaikkia työllisyyttä edistäviä tukikokeiluja tulee jatkaa. Esimerkiksi rekrytointituki.

Väestökehityksen ja työvoiman riittävyyden haasteet hallintaan (sivu 26)

Lapin pyrkiminen työperäisen maahanmuuton pilottialueeksi.

Uusiutuva energia (sivu22)

Toisen kappaleen loppuun Lapin tulee olla edelläkävijä vaihtoehtoisten energiatuotantomuotojen käyttöönoton edistämässä.

Digitaaliset palvelut (sivu 34 Toimenpiteet)

Digiosaamisen kehittäminen ja digi-tasa-arvon turvaaminen koko Lapin kattavan kiinteän laajakaistaverkon avulla sekä turvallisten tietoliikenneyhteyksien rakentaminen ja rahoittaminen valtion riittävän rahoituksen turvin myös niille alueille, joille sitä ei voi toteuttaa markkinaehtoisesti.

Meri-, raide- ja lentoliikenne (sivu 39 Toimenpiteet)

Varmistetaan ostojunaliikenteen riittävän rahoituksen turvaaminen valtion budjettiin. Kemijärvi – Salla ratayhteyden korjaaminen, sähköistys ja käyttöönotto, Kemijärvi-Ruka -Taivalkoski rautatieyhteyden suunnittelutyön edistäminen.

Ilmaston muutoksen hillitseminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen (sivu 35 kuudennen kappaleen jälkeen)

Kemijärven vesistön säännöstelyn saattaminen ekologisia arvoja kunnioittavalle ja EU:n vesiputedirektiivin huomioivalle tasolle.

Hinku-kunta

Kuntien ilmastotyön tukena toimii Hinku-verkosto, joka kokoaa yhteen kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluja tarjoavat yritykset sekä alan asiantuntijat. Kemijärven kaupungin hallitus on jo päättänyt Hinku-verkoston liittymisestä. Lappi-sopimuksen tulee tukea myös asiaa.

Kv-koulutus

Kemijärven ja koko Itä-Lapin kannalta on tärkeää luoda tutkimus-, koulutus- ja elinkeinotoimijoiden yhteistyön kautta paikallista erityisosaamista mm. kansainvälistä koulutusosaamista. Tämä asia tulee nostaa esiin myös Lappi-sopimuksessa. Jos oikeasti koemme että olemme kansainvälinen alue, niin kehitykseen pitää saada kaikki tahot mukaan mm. yliopisto ja ammattikorkeakoulut.